

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3357>

ArticleHistory:

Received

05/02/2023

Accept

14/03/2023

Available

online

15/03/2023

SENTIMENT ANALYSIS IN TURKISH TEXTBOOKS

TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA DUYGU ANALİZİ¹

Aslı UYSAL²

Musa İŞİK³

Abstract

Emotional words take place not only in oral texts but also in written texts and are directly related to the subject and main idea of the text. In addition, the mental state of the person who created the text and the characteristics of the target audience also affect the emotional expressions given in the text. Identifying and analyzing emotional words has an important role in determining the texts to be processed in Turkish textbooks, considering the target audience. In the Turkish Curriculum updated in 2019, emotions are handled as a separate theme and some emotions are given in the program. Sentiment analysis examines whether the content of sentences, paragraphs, or texts in its broadest form is positive or negative. This study, which aims to determine the positive and negative sentiments contained in narrative and poetic texts in Turkish textbooks, is a qualitative study. Document analysis method was used in the research. The material of the research consists of seven Turkish textbooks. As a result of the research, it has been determined that in the secondary school Turkish textbooks (all levels) positive sentiments are more common than negative sentiments, love and curiosity are among the positive sentiments, and sadness and fear are prominent among the negative sentiments.

Keywords: Turkish Textbooks, Positive and Negative Sentiments, Sentiment Analysis.

¹ Bu makale 20-22 Ekim 2022'de Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi tarafından düzenlenen 14. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumunda sözlü olarak sunulmuş bildirinin genişletilmiş hâlidir.

² Öğr. Gör. Gazi Üniversitesi, Ankara / Türkiye. asliuysal@gazi.edu.tr. <https://orcid.org/0000-0002-7866-5526>

³ Öğretmen, Çubuk Süleyman Şah Ortaokulu, Ankara / Türkiye. musagole75@hotmail.com <https://orcid.org/0000-0002-2823-3880>

Özet

Duygu bildiren sözcükler sadece sözlü metinlerde değil aynı zamanda yazılı metinlerde de yer almakta, metnin konusu ve ana düşüncesiyle doğrudan bağlantılı olmaktadır. Ayrıca metni oluşturan kişinin ruhsal durumu, hedef kitlenin özellikleri de metinde verilen duygu ifadelerini etkilemektedir. Duygu bildiren sözcükleri belirlemek ve analiz etmek hedef kitle de düşünüldüğünde Türkçe ders kitaplarında işlenecek metinlerin belirlenmesinde önemli bir role sahiptir. 2019 yılında güncellenmiş olan Türkçe Dersi Öğretim Programında duygular ayrı bir tema olarak ele alınmakta ve programda bazı duygular verilmektedir. Duygu analizi cümlelerin, paragrafların ya da en geniş haliyle metinlerin içeriğinin pozitif mi yoksa negatif mi olduğunu incelemektir. Türkçe ders kitaplarında yer alan öyküleyici ve şiir türündeki metinlerin içerdiği pozitif ve negatif duyguları belirlemeyi amaçlayan bu çalışma nitel bir çalışmadır. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın materyalini yedi adet Türkçe ders kitabı oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda ortaokul Türkçe ders kitaplarında (bütün düzeylerde) pozitif duyguların negatif duygulardan daha fazla yer aldığı ders kitaplarında pozitif duygulardan sevgi ve merak duygusunun öne çıktığı negatif duygulardan ise üzüntü ve korku duygusunun öne çıktığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Ders Kitapları, Pozitif ve Negatif Duygular, Duygu Analizi.

GİRİŞ

Bireyler dış dünyayı algılayıp yorumlamada ve iç dünyalarını dışarıya aktarmada en temel iletişim aracı olan dili kullanmaktadırlar. İletişim aracı olan dil içinde birçok duyguyu da barındırmaktadır.

Duygu sözcüğünün İngilizce karşılığı “emotion”dur. Bu sözcüğün Latince kökenine bakıldığında “motion” kelimesinin hareket anlamına geldiği “e” harfinin ise dışarı hareket anlamı taşıdığı görülmektedir. Yani “emotion” sözcüğü bir insanın kendisinde bulunanları dışarı yansıtmasını ifade etmektedir. Bu da duygu olmadan insanın kendisini anlatmasının mümkün olmadığını göstermektedir (Tarhan, 2021: 46).

Duygular, genellikle bireyin kendi düşüncesinden oluşur ve bu nedenle bireyin duygu dünyası nasılsa kendisi de o hâlin içerisinde olur. Davranışların ve alışkanlıkların temelinde duygu vardır. Bir alışkanlığı bir davranışı değiştirmek için yapılması gereken aslında o davranışa/alışkanlığa ait duyguyu değiştirmektir (Türküsev, 2011:51). Birey duyguları yardımıyla öz farkındalığını kazanabilir ve bu sayede tam ve işlevsel bir insan olarak ileriye doğru hareket edebilir (Mclaren, 2011:15). İnsanın duygu dünyası zihninin ve farkındalığının arka yapısını oluşturmaktadır. İnsanın yaşadığı her şeyin rengi, kokusu, tadı duygular sayesinde oluşur. Duygular içinde bulunulan durumun iç gerçeklik tarafından nasıl değerlendirildiğini ve yorumlandığını gösteren sinyallerdir (Çalpak, 2009: 19-20).

Duygu insanlarda algı, dikkat, öğrenme, hafıza, muhakeme ve problem çözme dahil olmak üzere bilişsel süreçler üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Duygu ayrıca kodlamayı kolaylaştırır ve bilginin verimli bir şekilde alınmasına yardımcı olur (Tyng, Amin, Saad ve Malik, 2017:1).

Duyguların aktarılıp düşünce bilgisine dönüşmesi için serotonin, noradrenalin, dopamin gibi bazı zihinsel kimyasallar, hormonlar ve enzimler gerekmektedir. Beynimizde bulunan bu kimyasalları üretme-yönetme duygusal zeka olarak tanımlanabilir. Bireyde duygusal zeka eksikliğinde depresyon, şiddet, madde

bağımlılığı, hayatını yönetmede başarısızlık gibi somut durumlarla karşılaşılabılır. Duygusal zekaya sahip olan bireyler kendi duyguları ile birlikte diğer insanların da duygularını okuyabilen, bağımsız davranabilen, uzlaşmayı başarmış kimselerdir (Tarhan, 2021:19-22).

Duygular iki temel grupta ele alınmaktadır. Birincisi temel duygular, ikincisi yüksek duygulardır. Temel duygulardan (açlık, susuzluk, cinsellik, saldırganlık...) bir kısmı bütün canlılarda bulunurken bir kısmı sadece insanlarda bulunmaktadır. İnsan beyni diğer canlılardan farklı olarak bu temel duyguların dışında sevgi, öfke, korku gibi pek çok farklı duyguyu yaşamaktadır. İnsanda bulunan bu yüksek duygular küme kümedir ve tek bir duygu olarak ele alınmamalıdır (Tarhan, 2021:46-47). Pozitif duygular insanların hayat kalitelerini yükseltmelerinde ve olumlu davranışlar sergilemelerinde yardımcı olurken negatif duygular bunun tam tersi özellikler taşır ve uzun süre var olması durumunda pek çok probleme neden olabilir (Kızılkaya, 2018:35).

Öğrenilebilen birçok şey gibi duyguların da öğrenilmesi ya da kontrol edilmesinin öğrenilmesi mümkündür. Duyguların öğrenilmesi bireyin kendini keşfetmesi ve toplum içerisindeki yerini belirlemesi yolculuğunda önemli bir adımdır. Duyguların yaşanılan veya karşılaşılan olaylar doğrultusunda ortaya çıktığı düşünüldüğünde gelişmekte olan bir çocuğun karşılaşacağı duygu durumu bireyden bireye farklılık gösterebilmekte bazılarında çok sınırlı kalabilmektedir. Ancak çocuk okumayı öğrendiğinde okuduğu her türlü olay içerikli metinler ve şiirler ona farklı duygular sunmaktadır. Bu metinler çocuğun duygu durumunu ve kişilik oluşumunu etkilemektedir. Çocuğun toplum içerisinde sosyalleşme sürecinin sağlıklı gerçekleşebilmesi için duygularıyla başa çıkmayı ve onları kontrol etmeyi öğrenmesi gerekmektedir. Bu durumun öneminden dolayı artık öğretim programlarında duygular da yer almaktadır. 2019 yılında güncellenen Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2019) duygular tek başına bir tema olarak yer almakta ve bağışlama, beğenme, duygu yönetimi, heyecan, kaygı, kıskançlık, korku, mutluluk, özlem, sevgi, sitem, takdir etme, umut, üzüntü, veda, yalnızlık gibi alt duyguları içermektedir.

Duygu analizi, temel de "metin işleme" işlemi olup incelenen metnin duygusal olarak aktarmak istediği sınıfı belirlemeyi amaçlamaktadır. Duygu analizi ile ilgili ilk çalışmalar duygusal kutupsallık olarak geçmekte ve incelenen metni pozitif, negatif ve nötr olarak sınıflandırmaktadır. Yapılan sonraki çalışmalar çeşitli duygu durumlarını ortaya koyan analizlere de fırsat sunmaktadır (Seker, 2016:21). Duygu analizi; veri toplama ve temizleme işlemi, öznitelik seçimi, analiz yönteminin belirlenmesi ve duygu sınıflarının polaritesinin belirlenmesi olmak üzere dört aşamadan oluşmaktadır (Tokcaer, 2021:1519-1520).

Duygu analizi son yıllarda hız kazanmış bir alandır. Alanyazında bu konu ile ilgili Keltner ve Haidt (1999); Strapparava ve Mihalcea, (2008); Kleres, (2011); Mohammad, (2016); Tripathi, Joshi ve Bhattacharyya (2016); Yadollahi, Shahraki ve Zaiane, (2017); Sailunaz ve Alhajj (2019); Acheampong, Wenyu ve Nunoo-Mensah, (2020); Camacho-Morles, Slempe, Pekrun, Loderer, Hou ve Oades, (2021); Nandwani ve Verma, (2021); Storey ve O'Leary, (2022) tarafından yapılmış yabancı çalışmalar ve Akgül, Ertano ve Diri (2016); Türkmenoğlu, (2015); Onan ve Bayar (2017) Akın ve Gürsoy Şimşek (2018); Cetin ve Eryiğit (2018); Kızılkaya (2018); İlhan ve Sağaltıcı (2020); Tuzcu (2020); Tokcaer (2021); Atlı ve İlhan (2021) tarafından yapılan Türkçe çalışmalar bulunmaktadır. Yapılan bu çalışmaların içerikleri incelendiğinde daha çok sosyal medya uygulamaları üzerinde yer alan metinlere (kullanıcı yorumlarına) dayalı duygu analizi yapıldığı görülmüştür.

Türkçe eğitimi alanında Türkçe okuma metinlerine yönelik Kalenderoğlu ve Arslan (2017) ve Temur ve Arslan (2018) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde duygu ifadeleri üzerine çalışmışlardır. Ancak Türkçenin ana dili olarak öğretiminde kullanılmakta olan ders kitaplarındaki metinlerde yer alan duyguların tespitine yönelik bir çalışmaya ulaşamamıştır. Bu durum yapılan araştırmanın önemini ortaya koymakta ve yapılan çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki öyküleyici ve şiir türündeki metinlerde yer alan duyguları analiz etmektir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Yapılan bu çalışma nitel bir çalışmadır ve veriler doküman inceleme yöntemi ile elde edilmiştir. Doküman incelemesinde, araştırılması planlanan olgu ya da olgularla ilgili bilgi veren yazılı materyallerin analizi yapılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 189).

Çalışma Materyali

Yapılan bu çalışmada incelenen Türkçe ders kitapları: 5. sınıf Türkçe ders kitabı (Anıttepe yayınları), 6. Sınıf Türkçe ders kitabı (MEB yayınları), 6. sınıf Türkçe ders kitabı (Ekoyay yayınları), 7. Sınıf Türkçe ders kitabı (MEB yayınları 1), 7.sınıf Türkçe ders kitabı (MEB yayınları 2), 7.sınıf Türkçe ders kitabı (Özgün yayınları), 8. sınıf Türkçe ders kitabı (MEB yayınları) olmak üzere yedi adet Türkçe ders kitabından oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanması için öncelikle ortaokul Türkçe ders kitaplarına ulaşılmıştır. Kitaplarda incelenecek metinler öyküleyici ve şiir türüyle sınırlı tutulmuştur. Tema sonlarında yer alan serbest okuma metinleri incelemeye dahil edilirken dinleme/izleme metinleri dahil edilmemiştir. Analiz sürecine geçilmeden önce inceleme için pozitif ve negatif duygular olmak üzere iki ana kategori oluşturulmuştur. Bu iki ana kategori yine kendi içinde doğrudan yer alan duygular ve örtülü anlamlar yer alan duygular olmak üzere iki alt kategoriye ayrılmıştır. Doğrudan yer alan duygular metinde açık bir şekilde sözcük olarak geçmekte ve duygu taşımaktadır. Örneğin; “Ben bugün çok mutluyum.” cümlesinde mutlu sözcüğü duygu bildirmekte ve açık bir şekilde kullanılmaktadır. Örtülü anlamlar yer alan duygular da ise duygu sözcüğü doğrudan kullanılmamakta ve cümle okunduğunda hangi duyguyu taşıdığı bağlamdan hareketle anlaşılmaktadır. Örneğin; “Sınavı kazanamadığı için gözlerinden yaşlar boşalıyordu.” cümlesine bakıldığında cümlede üzgün sözcüğü geçmemesine rağmen üzgün olma duygusunun hakim olduğu görülmektedir. Bunun dışında metinlerdeki duygular tespit edilirken bazen bir cümlede birden fazla duygunun yer aldığı tespit edilmiştir. Bu gibi durumlarda cümlede kaç farklı duygu geçiyorsa hepsi analize ayrı ayrı dâhil edilmiştir.

Ders kitaplarındaki metinlerde yer alan duygular bir alan uzmanı ve bir Türkçe öğretmeni tarafından ayrı ayrı analiz edilmiş sonrasında karşılaştırma yapılmıştır. Uzlaşmanın sağlanamadığı duygularda bir üçüncü alan uzmanı ve Türkçe öğretmenin görüşü alınmıştır. Her bir ders kitabında incelenen metinlere yönelik bilgiler aşağıda sunulmuştur.

5. sınıf Türkçe ders kitabında incelenen metinlere ait bilgiler Tablo 1’ de verilmiştir.

Tablo 1

5. Sınıf Türkçe Ders Kitabında İncelenen Metinler

Metnin Yer Aldığı Tema	Metnin Adı	Öyküleyici Metin	Şiir
Birey ve Toplum	Memleket İsterim		X
	Çocuk ve Baloncu (Serbest Okuma Metni)	X	
Milli Mücadele ve Atatürk	Mustafa Kemal’in Kağnısı		X
	6 Mart 1915 Gecesi	X	
Doğa ve Evren	Şahin Bey (Serbest Okuma Metni)	X	
	Bu Nehir Bizim Deprem	X	
Milli Kültürümüz	Yarın Gene Sabah Olacak Kilim		X
	Vatan Yahut Silistre	X	
Vatandaşlık	Boğaç Han	X	
	Geyik Ana (Serbest Okuma Metni)	X	
Sağlık ve Spor	Çocuk Bahçesindeki Bekçi	X	
	Bilinçli Tüketici		X
Erdemler	Özgürlük	X	
	Çiftçi ile Oğulları (Serbest Okuma Metni)		X
Bilim ve Teknoloji	Karagöz Kibarlık Öğreniyor	X	
	Çitlembik	X	
Erdemler	Dedemin Öyküsü (Serbest Okuma Metni)	X	
	İyiliğin Değerini Bilen Kim	X	
Erdemler	Yaşama Sevinci	X	
	Bir Bardak Sütün Hatırı (Serbest Okuma Metni)	X	
Bilim ve Teknoloji	Pastör (Serbest Okuma Metni)	X	

5. sınıf Türkçe ders kitabında 6 şiir ve 17 öyküleyici metin olmak üzere toplamda 23 metinde yer alan duygular belirlenmiştir. İncelenen metinlerden 7 tanesi serbest okuma metnidir. Ders kitabındaki her temadan en az 1 en fazla 4 metin incelenmiştir.

6.sınıf Ekoyay yayınlarına ait Türkçe ders kitabında incelenen metinlerle ilgili bilgiler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2*6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında İncelenen Metinler*

Metnin Yer Aldığı Tema	Metnin Adı	Öyküleyici Metin	Şiir
	Meşeler	X	
Doğa ve Evren	Tartışarak Gerçeğe Doğru	X	
	Elveda Ağustos Böceği	X	
	Kediyle Kaplan (Serbest Okuma Metni)	X	
Milli Mücadele ve Atatürk	Kuşların Çektiği Kağı		X
Çocuk Dünyası	Çanakkale		X
	Uçurtma		X
	Oyun	X	
Erdemler	Kanatların Çocuklar		X
	Karusel (Atlı Karınca) (Serbest Okuma Metni)		X
	Sevgiyle		X
Milli Kültürümüz	Azim	X	
	Yıldız Yağmuru (Serbest Okuma Metni)		X
	Gazlı Göl	X	
Bilim ve Teknoloji	Forsa	X	
	Nineme Ninni		X
	Ozan (Serbest Okuma Metni)		X
Sanat	Mavi Portakal		X
	Buldum...Buldum...	X	
	Çocuk ve Resim		X
Vatandaşlık	Yaz Sinemaları	X	
	Yürekler		X
	Zaman Makinesi (Serbest Okuma Metni)	X	
	Kurtla Köpek		X
	Vatan Sevgisini İçten Duyanlar		X
	Alın Terinden Bir Deniz (Serbest Okuma Metni)		X

6.sınıf Türkçe ders kitabında 11 öyküleyici metin ve 15 şiir olmak üzere toplamda 26 metin incelenmiştir. İncelenen bu metinlerden 6 tanesi serbest okuma metnidir. Ders kitabındaki her temadan en az 2 en fazla 4 metin incelenmiştir.

6. sınıf MEB yayınlarına ait Türkçe ders kitabında incelenen metinlere yönelik bilgiler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında İncelenen Metinler

Metnin Yer Aldığı Tema	Metnin Adı	Öyküleyici Metin	Şiir
Okuma Kültürü	Bu Da Benim Öyküm	X	
	Arıyorum		X
	Canım Kitaplığım	X	
Milli Mücadele ve Atatürk	Cephane Sandığında Kitap (Serbest Okuma Metni)	X	
	Türk Askerinin Cesareti	X	
Bilim ve Teknoloji Erdemler	Yaşlı Nine	X	
	Aziz Sancar	X	
	Vermek Çoğalmaktır	X	
	Sevgi Diyen Çağlar Aşar		X
Doğa ve Evren Milli Kültürümüz	Gümüş Kanat	X	
	Sır Tutamayan At Bakıcısı (Serbest Okuma Metni)	X	
	Afyon	X	
	Anadolu		X
	Ana Dili		X
Sağlık ve Spor Birey ve Toplum	Vatan Destanı (Serbest Okuma Metni)		X
	Yemek, İçmek ve Sindirmek	X	
	Evet Efendim	X	
	Sen de Bir İyilik Yap	X	

MEB yayınlarına ait 6. Sınıf Türkçe ders kitabında 5 şiir ve 13 öyküleyici metin olmak üzere 18 metin incelenmiştir. İncelenen bu metinlerden 3 tanesi serbest okuma metnidir. Her temadan en az 1 en çok 4 metin incelenmiştir.

7. sınıf Özgün yayınlarına ait Türkçe ders kitabında incelenen metinlere yönelik bilgiler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında İncelenen Metinler

Metnin Yer Aldığı Tema	Metnin Adı	Öyküleyici Metin	Şiir
Erdemler	Karanfiller ve Domates Suyu	X	
	Ninenin Kitabı	X	
	Baba Bana Bir Şiir Bul		X
Milli Mücadele ve Atatürk	Sol Ayağım (Serbest Okuma Metni)	X	
	Atatürk ve Anıları	X	
	Koca Seyit	X	
	Bir Mustafa Kemal Vardı		X
Duygular	Muhteşem Küt'ül Amare Zaferi (Serbest Okuma Metni)	X	
	Meşe ile Saz		X
	Küçük Çocuk		X
Milli Kültürümüz	Büyük Mimar Koca Sinan	X	
	Yurt Türküsü		X

Tablo 4'ün devamı

Metnin Yer Aldığı Tema	Metnin Adı	Öyküleyici Metin	Şiir
Doğa ve Evren	Küçük Yunus	X	
	Son Leylek	X	
Sanat	Güz		X
	Kır Çiçekleri (Serbest Okuma Metni)		X
	Sazima		X
	Karagöz ile Hacivat	X	
Kişisel Gelişim	Ağaç ve Sen		X
	Karamsar ve İyimser Bakış Açısı	X	
	Bilmemekten Rahatsız Olmayın (Serbest Okuma Metni)	X	
Bilim ve Teknoloji	Ampulün İlk Yanışı	X	

Özgün yayınlarına ait 7. Sınıf Türkçe ders kitabında 13 öyküleyici metin ve 9 şiir olmak üzere 22 metin incelenmiştir. İncelenen metinlerden 4 tanesi serbest okuma metnidir. Her temadan en az 1 en fazla 4 metin incelenmiştir.

7. sınıf MEB yayınlarına ait birinci Türkçe ders kitabında incelenen metinlere yönelik bilgiler Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında İncelenen Metinler

Metnin Yer Aldığı Tema	Metnin Adı	Öyküleyici Metin	Şiir
Erdemler	Arların ilhamı	X	
	Munise	X	
	Dostluk		X
Milli Mücadele ve Atatürk	Eşek ve Köpek (Serbest Okuma Metni)		X
	Vatan Destanı	X	
	Ordular! İlk Hedefiniz...	X	
	Öğretmeninizden Af Dileyeceksiniz	X	
Kişisel Gelişim	Sol Ayağım	X	
	Üç Soru (Serbest Okuma Metni)	X	
Milli Kültürümüz	Ben Mimar Sinan	X	
	Türkiye'm, Ana Yurdum, Sebebim, Çarem!		X
	Muhacir Osman (Serbest Okuma Metni)	X	
	Piri Reis	X	
Bilim ve Teknoloji	2100'deki Yaşamdan Bir Gün	X	
	Evrene Açılan Gizli Anahtar (Serbest Okuma Metni)	X	
	Divan'ı Lügati't Türk'ün Bulunuş Hikayesi	X	
Doğa ve Evren	İlk Kar	X	
	Bu Sabah Hava Berrak		X
Zaman ve Mekan	İstanbul		X
	Akşehir'de Bir Fil		X
	Monea Türk Köyü	X	
	Ertuğrul'un Ocağında Uyandık (Serbest Okuma Metni)	X	

MEB yayınlarına ait 7. Sınıf Türkçe ders kitabında 6 şiir ve 16 öyküleyici metin olmak üzere toplamda 22 metin incelenmiştir. İncelenen metinlerden 5 tanesi serbest okuma metnidir. Her temadan en az 1 en fazla 4 metin incelenmiştir.

7. sınıf MEB yayınlarına ait bir diğer Türkçe ders kitabında incelenen metinlere yönelik bilgiler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

7. Sınıf Türkçe Ders Kitabında İncelenen Metinler

Metnin Yer Aldığı Tema	Metnin Adı	Öyküleyici Metin	Şiir
Duygular	Bir Dünya Düşünüyorum		X
	Ana İşsiz Kalınca	X	
Milli Mücadele ve Atatürk	Korku (Serbest Okuma Metni)		X
	Atatürk'ü Gördüm Düşümde		X
	Mürefteci Kadınlar ve Emin Astsubay	X	
	Sığırtmaç Mustafa'nın Öyküsü	X	
Okuma Kültürü	Gün Doğacak (Serbest Okuma Metni)	X	
	Kitaplarla Kurulan Dostluk		X
	Hayat O Gün Çok Güzeldi (Serbest Okuma Metni)	X	
Erdemler	Tahta Bisiklet	X	
	Kaplumbağayla İki Ördek	X	
	Kızgın Bir Lira	X	
	Bir Adam, Bir Köy, Bir Orman	X	
Kişisel Gelişim	"A" Harfi	X	
	Çok Geç Diye Bir Zaman (Serbest Okuma Metni)	X	
Milli Kültürümüz	Yusufçuk	X	
	Nasreddin Hoca Öyküleri(Serbest Okuma Metni)		X
Sağlık ve Spor	Futbolcu Olmaya Karar Vermiştim	X	
	Bilim İnsanı Öyküleri(Serbest Okuma Metni)	X	
Sanat	Ağaçtan Oyma Su Tası	X	
	Gize (Serbest Okuma Metni)	X	

MEB yayınlarına ait bir diğer 7. sınıf Türkçe ders kitabında 5 şiir ve 16 öyküleyici metin olmak üzere 21 metin incelenmiştir. İncelenen metinlerden 7 tanesi serbest okuma metnidir. Her temadan en az 2 en fazla 4 metin incelenmiştir.

8. sınıf MEB yayınlarına ait Türkçe ders kitabında incelenen metinlere yönelik bilgiler Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

8. Sınıf Türkçe Ders Kitabında İncelenen Metinler

Metnin Yer Aldığı Tema	Metnin Adı	Öyküleyici Metin	Şiir
Erdemler	Kaşığı	X	
	İnsanla Güzel		X
	Kurabiye Hırsızı	X	
Millî Mücadele ve Atatürk	Ayaz'ın Definesi	X	
	Bayrağımızın Altında	X	
	Kınalı Ali'nin Mektubu	X	
Bilim ve Teknoloji Birey ve Toplum	Bir Bayrak Rüzgar Bekliyor (Serbest Okuma Metni)		X
	Bilim İnsanı Öyküleri	X	
	Kaldırımlar		X
Zaman ve Mekan	Portakal	X	
	Masal Ağacı (Serbest Okuma Metni)	X	
	Türkiye		X
Millî Kültürümüz	İstanbul'la Hasbihal (Serbest Okuma Metni)		X
	Göç Destanı	X	
	Vatan Sevgisini İçten Duyanlar		X
Doğa ve Evren	Karagöz	X	
	Yılkı Atı	X	
	Rüzgar		X
Vatandaşlık	Gündüzünü Kaybeden Kuş	X	
	Haritada Bir Nokta	X	
	Yaşamaya Dair		X
	Kalbim Rumeli'de Kaldı	X	
	İmece (Serbest Okuma Metni)	X	

8. sınıf Türkçe ders kitabında 8 şiir ve 15 öyküleyici metin olmak üzere toplamda 23 metin incelenmiştir. İncelenen bu metinlerden 4 tanesi serbest okuma metnidir. Her temadan en az 1 en fazla 4 metin incelenmiştir.

BULGULAR

Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde doğrudan ve örtülü anlamla yer alan duygulara yönelik bulgular sınıf düzeylerine göre şu şekildedir:

5. Sınıf Türkçe Ders Kitabına Ait Bulgular (Anıttepe Yayınları)

5.sınıf Türkçe ders kitabında doğrudan yer alan 21 farklı pozitif duygu toplamda 88 defa geçmektedir. Bu duygular: istek (29), heyecan (10), şaşkınlık (9), sevgi (7), sevinç (5), merak (4), umut (4), aşk (3), cesaret (2), huzur (2), mutluluk (2), beğenme (2), özlem (1), kabullenme (1), avunma (1), sabır (1), şükretme (1), gurur (1), şefkat (1), değer verme (1) ve özenme (1). Ders kitabında pozitif duyguların doğrudan verildiği örnek cümleler:

“Küçük çocuk onun gelişini her gün heyecanla bekliyordu.” (s.33)

“Heyecan içinde son hızla ilerleyen Nusrat Gemisi'nin yanında bir kararlı belirdi.” (s.53)

5.sınıf Türkçe ders kitabında örtülü anlamda verilen 21 farklı pozitif duygu toplamda 93 defa geçmektedir. Bu duygular: sevgi (15), mutluluk (14), istek (13),

azimli olma (9), şaşırma (9), huzur (5), umut (5), güven (4), sevinç (3), acıma (3), merak (2), merhamet (2), heyecan (1), gurur (1), hayranlık (1), coşku (1), cesaret (1), hoşlanma (1), gücenme (1), beğenme (1), zevk alma (1). Ders kitabında pozitif duyguların örtülü anlamla verildiği örnek cümleler:

“Yarın kaldığı yerden devam edecekti.” (s.69)

“Ağabeyime sarılıp deliler gibi yanaklarından öpüyorum.” (s.174)

5. sınıf Türkçe ders kitabında doğrudan yer alan 16 farklı negatif duygu toplamda 39 defa geçmektedir. Bu negatif duygular: korku (18), utanma (4), kızgın olma (2), endişe (2), acı (2), üzüntü (1), karamsarlık (1), sıkılma (1), bıkkınlık (1), usanma (1), isteksiz olma (1), hoşnutsuz olma (1), pişman olma (1), güvenmeme (1), çaresiz olma (1), umutsuz olma (1) şeklinde verilmiştir. Ders kitabında negatif duyguların doğrudan verildiği örnek cümleler:

“Ömer hâlâ Sinan Bey’e güvenmiyordu”. (s.72)

“Daha beş yaşında olduğu için çok korkmuştu.” (s.85)

“Yetinmedim türkü yaptım gayrı bu canımdan bıktım.” (s.104)

5. sınıf Türkçe ders kitabında örtülü anlamla yer alan 18 farklı negatif duygu toplamda 84 defa geçmektedir. Bu duygular: üzüntü (17), korku (14), kızgın olma (13), umursamama (7), güvenmeme (5), umutsuz olma (4), çaresiz olma (4), utanma (3), öfke (3), karamsarlık (3), acı (2), endişe (2), sabırsız olma (2), hissiz olma (1), huzursuz olma (1), pişman olma (1), sitem (1) ve küçümseme (1). Ders kitabında negatif duyguların örtülü anlamla verildiği örnek cümleler:

“Daha çok yolu vardı, böyle giderse başaramayacaklardı.” (s.69)

“Kocaman gövdesini görünce ödüm patladı.” (s.138)

6. Sınıf Türkçe Ders Kitabına Ait Bulgular (Ekoyay Yayınları)

6.sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerde doğrudan yer alan 18 farklı pozitif duygu toplamda 100 defa geçmektedir. Doğrudan verilen bu pozitif duygular sırasıyla: sevgi (21), sevinç (19), heyecan (10), şaşırma (8), istek (7), merak (7), umut (6), mutluluk (5), zevk alma (4), memnun olma (3), özlem (2), coşku (2), huzur (1), aşk (1), güven (1), neşe (1), cesaret (1) ve acıma (1). Ders kitabında pozitif duyguların doğrudan verildiği örnek cümleler:

“Bir meraklandım, bir meraklandım ki sormayın.” (s.18)

“Bir an bile ümidimi yitirmedim...” (s.117)

6.sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerde örtük olarak yer alan 17 pozitif duygu toplamda 144 defa geçmektedir. Bu duygular: merak (30), beğenme (27), mutluluk (19), şaşırma (13), heyecan (11), sevinç (9), sevgi (7), özlem (6), acıma (5), istek (4), umut (4), değer verme (2), cesaret (2), zevk alma (2), azimli olma (1), utanmama (1) neşe (1). Ders kitabında pozitif duyguların örtülü anlamla verildiği örnek cümle:

“Mademki dünyadır er ya da geç bulacaktım.” (s.117)

6.sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerde doğrudan yer alan 14 farklı negatif duygu toplamda 32 defa geçmektedir. Doğrudan yer alan bu negatif duygular: üzüntü (8), umutsuz olma (5), acı (4), böbürlenme (2), bunalma (2), çaresiz olma (2), kaygı (2), hoşgörüsüz olma (1), utanma (1), telaşlanma (1), nefret (1), dertli olma (1), coşamama (1), mutsuz olma (1). Ders kitabında negatif duyguların doğrudan verildiği örnek cümle:

“Hâline bakanların hepsi üzölmüşü.” (s.157)

6.sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerde örtölü anlamla verilen 11 farklı negatif duygu toplamda 48 defa geçmektedir. Bu duygular: kızgın olma (19), özüntü (14), korku (4), sabırsız olma (2), dertli olma (2), umutsuz olma (2), sıkılma (1), hayıflanma (1), hüüzün (1), çaresiz olma (1), mutsuz olma (1). Ders kitabında negatif duyguların örtölü anlamla verildiğı örnek cümle:

“Kızın yıllar süren bu çilesi dolmamış, yüzü hiç gülmemiş.” (s.145)

6. Sınıf Türkçe Ders Kitabına Ait Bulgular (MEB Yayınları)

6.sınıf MEB yayınlarına ait Türkçe ders kitabındaki metinlerde doğrudan verilen 28 farklı pozitif duygu toplamda 98 defa geçmektedir. Doğrudan geçmekte olan bu pozitif duygular: sevgi (18), şaşırma (9), sevinç (8), güvenme (7), istek (6), merak (6), heyecan (4), hayran olma (4), mutluluk (4), özlem (4), kendine güvenme (3), özenme (2), neşe (2) kıvanç (2), hoşlanma (2), cesaret (2), sakin olma (2), memnun olma (2), şefkat (2), samimiyet (1), aşk (1), anlayışlı olma (1), cesur olma (1), içten olma (1), zevk alma (1), umut (1), vefa (1), beğenme (1). Ders kitabında pozitif duyguların doğrudan verildiğı örnek cümle:

“Hoca, talebenin bu ikramıyla çok mutlu oldu.” (s.109)

6. sınıf Türkçe ders kitabında örtölü anlamla verilen 16 pozitif duygu toplamda 95 defa geçmektedir. Bu duygular: merak (21), beğenme (18), şaşırma (12), memnun olma (9), sevgi (5), takdir etme (6), mutluluk (8), sevinç (3), zevk alma (2), özünme (2), heyecan (2), azimli olma (2), sakin olma (2), huzur (1), değer verme (1), acıma (1). Ders kitabında pozitif duyguların örtölü anlamla verildiğı örnek cümle:

“Annem eğildi, beni kollarına aldı, sıktı. Bir de alımdan öptü. (s.26)

6. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerde doğrudan verilen 22 negatif duygu 45 defa geçmektedir. Doğrudan yer alan bu negatif duygular: korku (7), kızgın olma (5), utanma (4), kuşkulama (3), özüntü (3), ilgilenmeme (3), sıkılma (3), huzursuz olma (2), kaygılanma (2), istememe (1), beğenmeme (1), umutsuz olma (1), çekinme (1), gergin olma (1), küsme (1), telaşlanma (1), kıskançlık (1), öfke (1), sevmeme (1), gam (1), dertli olma (1), pişman olma (1). Ders kitabında negatif duyguların doğrudan verildiğı örnek cümle:

“Gördüklerine, duyduklarına özüleniniz var mı?” (s.18)

“Böyle öfkelenmene gerek yok.” (s.26)

6. sınıf Türkçe ders kitabında örtölü anlamla verilen 11 negatif duygu 41 defa geçmektedir. Örtölü anlamla verilen bu negatif duygular: kızgın olma (12), hayıflanma (10), özüntü (5), korku (5), sitem (2), pişman olma (2), utanma (1), kin (1), acı (1), isteksiz olma (1), beğenmeme (1). Ders kitabında negatif duyguların örtölü anlamla verildiğı örnek cümle:

“Eli ayağı boşaldı.” (s.250)

7. Sınıf Türkçe Ders Kitabına Ait Bulgular (Özgün Yayınları)

7. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerde doğrudan verilen 22 farklı duygu toplamda 85 defa geçmektedir. Bu duygular: sevgi (20), istek (18), merak (8), sevinç (8), umut (4), neşe (3), beğenme (3), mutluluk (3), zevk alma (3), şaşırma (2), heyecan (2), hoşlanma (1), aşk (1), şükretme (1), azimli olma (1), bağlanma (1), hayran olma (1), memnun olma (1), ilgilenme (1), şefkat (1), sakin olma (1), acıma (1). Ders kitabında pozitif duyguların doğrudan verildiğı örnek cümle:

“Bir heyecanla etrafını sardık.” (s.143)

7. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerde örtülü anlamla verilen 19 farklı pozitif duygu 132 defa geçmektedir. Bu duygular: merak (30), şaşırma (26), beğenme (14), azimli olma (14), mutluluk (11), sevgi (7), istek (7), güven (5), acıma (5), sevinç (2), takdir etme (2), özlem (2), hevesli olma (1), cesaret (1), duyarlı olma (1), değer verme (1), ilgilenme (1), mecbur olma (1), heyecan (1). Ders kitabında pozitif duyguların örtülü anlamla verildiği örnek cümle:

“Ama nine pes etmedi.”(s.20)

7. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerde doğrudan verilen 24 negatif duygu toplamda 48 defa geçmektedir. Metinlerde geçen bu negatif duygular: korku (10), üzüntü (7), telaşlı olma (4), umutsuz olma (3), utanma (3), çaresiz olma (2), öfke (2), sevmeme (1), kibir (1), hiddet (1), sıkılma (1), kıskanma (1), kızgın olma (1), nefret (1), yetinmeme (1), tikslenme (1), umursamama (1), hüznün (1), istememe (1), sabırsız olma (1), sızlanma (1), huzursuz olma (1), kaygı (1), hayıflanma (1). Ders kitabında negatif duyguların doğrudan verildiği örnek cümleler:

“Bütün kasaba, ninenin yalnızlığına üzülüyordu.” (s.21)

“Ama kızdırıldığında hiç de melek gibi olmuyordu.” (s.40)

7. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerde örtülü anlamla verilen 12 farklı negatif duygu metinlerde 36 defa geçmektedir. Bu duygular: üzüntü (13), kızgın olma (4), mutsuzluk (4), utanma (4), umutsuzluk (3), beğenmeme (2), korku (1), kabullenmeme (1), kibir (1), çaresiz olma (1), pişman olma (1), usanma (1). Ders kitabında negatif duyguların örtülü anlamla verildiği örnek cümle:

“ ‘Göremiyorum... Göremiyorum...’ diyerek sessiz bir çılgılık attı.” (s.133)

7. Sınıf Türkçe Ders Kitabına Ait Bulgular (MEB Yayınları 1.kitap)

7. sınıf Türkçe ders kitabında doğrudan verilen 27 farklı pozitif duygu toplamda 125 defa geçmektedir. Metinlerde yer alan bu pozitif duygular: istek (25), şaşırma (14), sevgi (14), heyecan (11), sevinç (11), umut (7), ilgilenme (6), memnun olma (6), neşe (6), hayran olma (3), merak (3), arzu (2), cesaret (2), güven (2), vefa (1), şükretme (1), gurur (1), minnet (1), takdir etme (1), sakin olma (1), teşekkür etme (1), azimli olma (1), beğenme (1), özenme (1), özlem (1), huzur (1), acıma (1). Ders kitabında pozitif duyguların doğrudan verildiği örnek cümle:

“George onu izlerken sevinç içinde hafifçe sıçradı.” (s.158)

7. sınıf Türkçe ders kitabında örtülü anlamla verilen 23 farklı pozitif duygu toplamda 152 defa geçmektedir. Bu duygular: merak (31), şaşırma (30), mutluluk (20), sevinç (18), istek (10), beğenme (7), neşe (4), heyecan (4), umut (4), sevgi (4), acıma (3), özlem (3), huzur (2), değer verme (2), memnun olma (2), ilgilenme (1), vefa (1), şükretme (1), öz güven (1), bağışlama (1), güven (1), kabullenme (1), zevk alma (1). Ders kitabında pozitif duyguların örtülü anlamla verildiği örnek cümle:

“Caddeden bir grup kadın gülüşerek geçtiler.” (s.119)

7. sınıf Türkçe ders kitabında doğrudan verilen 23 farklı negatif duygu toplamda 51 defa geçmektedir. Ders kitabında geçmekte olan bu negatif duygular: korku (8), istememe (4), şımarma (4), hiddet (3), küsme (3), gergin olma (3), telaşlı olma (3), utanma (3), umursamama (2), acı (2), rahatsız olma (2), endişelenme (2), umutsuz olma (2), kin (1), dertli olma (1), çaresiz olma (1), ezilme (1), kızgın olma (1), sabırsız olma (1), pişman olma (1), kaygı (1), öfke (1), ürperme (1). Ders kitabında negatif duyguların doğrudan verildiği örnek cümle:

“...eğer korktuğun buysa endişelenme, uzaya düşmeyeceğiz.” (s.159)

7. sınıf Türkçe ders kitabında örtülü anlamla verilen 18 farklı negatif duygu toplamda 55 defa geçmektedir. Metinlerde geçmekte olan bu negatif duygular: kızgın olma (12), üzüntü (11), hayıflanma (5), telaşlı olma (3), pişman olma (5), sevmeme (2), umutsuz olma (2), gergin olma (2), kin (2), utanma (2), korku (2), güvenmeme (1), sitem (1), umursamama (1), çekinme (1), hüznün (1), acı (1), öfke (1). Ders kitabında negatif duyguların örtülü anlamla verildiği örnek cümle:

“Bir ürperti sarmıştı hepsini!” (s.232)

7. Sınıf Türkçe Ders Kitabına Ait Bulgular (MEB Yayınları 2.kitap)

7. sınıf Türkçe ders kitabında doğrudan yer alan 23 farklı duygu toplamda 105 defa geçmektedir. Bu duygular: sevgi (19), sevinç (17), şaşırma (10), istek (9), merak (8), mutluluk (7), umut (7), heyecan (6), özlem (3), neşe (3), memnun olma (2), beğenme (2), coşku (2), inanma (1), heves (1), huzur (1), zevk alma (1), özenme (1), azimli olma (1), şefkat (1), sıkılmama (1), razı olma (1), güven (1). Ders kitabında pozitif duyguların doğrudan verildiği örnek cümle:

“Paşa olduğu için severim.” (s.52)

7. sınıf Türkçe ders kitabında örtülü anlamla verilen 15 farklı pozitif duygu toplamda 180 defa geçmektedir. Metinlerde geçen bu örtülü pozitif duygular: merak (37), mutluluk (28), beğenme (27), şaşırma (22), sevgi (14), özlem (10), heyecan (7), temenni (6), sevinç (6), huzur (6), istek (6), cesaret (4), umut (3), azimli olma (3), güven (1). Ders kitabında pozitif duyguların örtülü anlamla verildiği örnek cümleler:

“Gücünün yettiğince direnmeye kararlıydı.” (s.21)

“Kalbim yerinden fırlıyor sandım.”(s.99)

7. sınıf Türkçe ders kitabında doğrudan yer alan 22 farklı negatif duygu toplamda 58 defa verilmiştir. Metinlerde yer alan bu negatif duygular: üzüntü (14), korku (10), umutsuz olma (6), sıkılma (4), endişe (4), bıkkın olma (2), bunalma (2), hüznün (2), tiksiniş (1), ilgisiz olma (1), gergin olma (1), kızgın olma (1), ürperme (1), keder (1), yakınma (1), telaşlı olma (1), istememe (1), özlememe (1), çaresiz olma (1), acı (1), yalnızlık (1), kırılma (1). Ders kitabında negatif duyguların doğrudan verildiği örnek cümleler:

“Emin Bey buna çok üzüldü.” (s.46)

“Ortada ne üzülecek ne de korkacak bir şey var.” (s.66).

7. sınıf ders kitaplarında örtük anlamla verilen 10 farklı negatif duygu toplamda 65 defa geçmektedir. Örtük olarak yer alan bu negatif duygular: üzüntü (29), kızgın olma (12), korku (10), huzursuz olma (8), utanma (1), bunalma (1), kararsız olma (1), umutsuz olma (1), küçümseme (1), çaresiz olma (1). Ders kitabında negatif duyguların örtülü anlamda verildiği örnek cümleler:

“İçi cız etti.” (s.20)

“Oluyorum elbet. Emme son günlerde içimdeki yangın daha bir çoğaldı, dayanılmaz oldu.” (s.22)

8. Sınıf Türkçe Ders Kitabına Ait Bulgular (MEB Yayınları)

8. sınıf Türkçe ders kitabında doğrudan verilen 25 farklı pozitif duygu 114 defa geçmektedir. Bu duygular: sevgi (26), sevinç (10), şaşırma (10), özlem (9), umut(8), istek (6), merak (6), zevk alma (5), sevda (4), aşk (4), mutluluk (4), coşku (3), özlem (2), huzur (2), heyecan (2), cesaret (2), güven (2), hoşlanma (2),

memnun olma (1), gurur (1), sakin olma (1), beğenme (1), neşe (1), bağışlama (1), huzur (1). Ders kitabında pozitif duyguların doğrudan verildiği örnek cümleler:

“Sultan, düşüncelerinde haklı çıkmaktan dolayı çok mutlu olmuş.” (s.41)

“Bayrağımızı çok mu seversin nine?” (s.47)

8. sınıf Türkçe ders kitaplarında örtülü anlamla verilen 15 farklı pozitif duygu toplamda 96 defa geçmektedir. Metinlerde örtülü anlamla verile pozitif duygular: merak (25), beğenme (16), mutluluk (13), şaşırma (13), eğlenme (6), acıma (5), heyecan (3), sevinç (3), sevgi (3), özlem (3), memnun olma (2), hoşlanma (1), huzur (1), umut (1), ilgilenme (1). Ders kitabında pozitif duyguların örtülü anlamla verildiği örnek cümle:

“O adam da bir dülger balığı alabilmek, bu balığı hak edebilmek için elinden geleni yapıyordu.” (s.254).

8. sınıf Türkçe ders kitabında doğrudan verilen 29 negatif duygu toplamda 76 defa geçmektedir. Doğrudan geçmekte olan bu negatif duygular: hırs (11), korku (9), utanma (8), öfke (5), hüzn (5), kaygı (4), acı (3), kızgın olma (3), üzüntü (2), kıskanma (2), umutsuz olma (2), çaresiz olma (2), sevmeme (2), istememe (2), irkilme (2), sıkıntılı olma (1), tedirgin olma (1), yakınma (1), övünme (1), endişe (1), şüphe (1), nefret (1), bıkkın olma (1), hınç (1), sıkılma (1), inanmama (1), sabırsız olma (1), şaşırma (1), kin (1). Ders kitabında negatif duyguların doğrudan verildiği örnek cümle:

“Öfkemi sanki kaşağıdan çıkarmak istedim.”(s.21)

8. sınıf Türkçe ders kitabında örtülü anlamla verilen 16 farklı negatif duygu toplamda 54 defa geçmektedir. Bu duygular: üzüntü (28), kızgın olma (8), korkma (2), umutsuz olma (2), mecbur olma (2), çaresiz olma (2), gücenme (1), pişman olma (1), hüzn (1), acı (1), huzursuz olma (1), dertli olma (1), hırs (1), beğenmeme (1), umursamama (1), mutsuz olma (1). Ders kitabında negatif duyguların örtülü anlamla verildiği örnek cümle:

“Zehra gözyaşlarıyla hazırlamış yatak yorgan denklelerini.” (s.268)

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde yer alan duyguları belirlemeye yönelik yapılan bu çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

5. sınıf düzeyindeki metinlerde pozitif duyguların negatif duygulardan daha fazla yer aldığı, hem pozitif duygulardan hem de negatif duygulardan örtük olarak verilen duyguların doğrudan verilen duygulara göre daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Pozitif duygular arasında doğrudan en fazla yer alan duygu istek duygusu (29) ve örtülü anlamla en fazla yer alan duygu ise sevgi (12) duygusudur. Negatif duygular arasından ise doğrudan en fazla yer alan duygu korku (18) duygusu örtülü olarak en fazla yer alan duygu ise üzüntü (17) duygusudur.

6. sınıf düzeyinde Ekoyay yayınlarına ait ders kitabında incelenen metinler sonucunda pozitif duyguların negatif duygulardan daha fazla yer aldığı ve örtülü olarak verilen duyguların doğrudan verilen duygulardan daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Pozitif duygular içerisinde doğrudan en fazla sevgi (21) duygusu ve örtülü olarak da en fazla merak (30) duygusu yer almaktadır. Negatif duygular içerisinde ise doğrudan en fazla üzüntü (8) duygusunun ve örtülü olarak da kızgın olma (19) duygusunun yer aldığı tespit edilmiştir.

6.sınıf düzeyindeki MEB yayınlarına ait Türkçe ders kitabındaki metinlerde pozitif duyguların negatif duygulardan fazla olduğu, hem pozitif duygulardan hem de negatif duygulardan doğrudan verilen duyguların örtülü anlamla verilen duygulardan daha fazla olduğu belirlenmiştir. Pozitif duygular içerisinde doğrudan en fazla verilen sevgi (18) duygusu ve örtülü anlamla en fazla verilen duygu ise merak (21) duygusudur. Negatif duygulara bakıldığında ise doğrudan en fazla verilen korku (7) duygusu ve örtülü anlamla en fazla verilen duygu ise kızgın olma (12) duygusudur.

7.sınıf Özgün yayınlarına ait ders kitabındaki metinlerde pozitif duyguların negatif duygulardan fazla olduğu ve pozitif duygulardan doğrudan yer alan duyguların örtülü anlamla verilen duygulardan daha fazla olduğu ayrıca negatif duygularda ise tam tersinin doğrudan verilen duyguların örtülü anlamla verilen duygulardan daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Pozitif duygulardan doğrudan en fazla verilen duygu sevgi (20) duygusu, örtülü anlamla verilen duygu ise merak (30) duygusudur. Negatif duygular içerisinde ise doğrudan en çok yer alan duygu korku (10) duygusu, örtülü anlamla en fazla yer alan duygu ise üzüntü (13) duygusudur.

7. sınıf MEB yayınlarına ait Türkçe ders kitabındaki metinlerde genel olarak pozitif duygular negatif duygulardan daha fazla yer almakta, ayrıca örtülü anlamla verilen pozitif ve negatif duygular da doğrudan verilen duygulardan daha fazla yer almaktadır. Pozitif duygular arasında doğrudan en fazla yer alan duygu istek (25) duygusu örtülü olarak en fazla yer alan duygu ise merak (31) duygusudur. Negatif duygular içerisinde doğrudan en fazla yer alan duygu korku (8) duygusu örtülü anlamla en fazla yer alan duygu ise kızgın olma (14) duygusudur.

7. sınıf MEB yayınlarına ait bir diğer Türkçe ders kitabındaki metinlerde ise pozitif duyguların negatif duygulardan fazla olduğu ayrıca hem pozitif hem de negatif duygulara bakıldığında örtülü anlamla verilen duyguların doğrudan verilen duygulardan daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Pozitif duygulardan doğrudan en fazla verilen duygu sevgi (19) duygusu ve örtük anlamla en fazla verilen duygu merak (37) duygusudur. Negatif duygulara bakıldığında ise doğrudan en fazla verilen duygu üzüntü (14) duygusu ve örtülü anlamla en fazla verilen duygu ise yine üzüntü (29) duygusudur.

Son olarak 8. sınıf MEB yayınlarına ait Türkçe ders kitabındaki metinlerden elde edilen sonuçlara bakıldığında ders kitabındaki metinlerde pozitif duyguların negatif duygulardan daha fazla yer aldığı, hem pozitif hem de negatif duygular arasında doğrudan verilen duyguların örtülü anlamla verilen duygulardan daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Pozitif duygulardan doğrudan en fazla yer alan duygu sevgi (26) duygusu örtülü anlamla en fazla yer alan duygu ise merak (25) duygusudur. Negatif duygular arasında ise doğrudan en fazla yer alan duygu hırs (11) duygusu, örtülü anlamla yer alan duygu ise üzüntü (28) duygusudur.

Sonuç olarak bütün sınıf düzeylerine ait ders kitaplarında pozitif duyguların negatif duygulardan daha fazla yer aldığı, ayrıca örtülü anlamla verilen duyguların doğrudan verilen duygulardan daha fazla yer aldığı tespit edilmiştir. Pozitif duygulardan sevgi ve merak duygusu öne çıkarken negatif duygulardan üzüntü ve korku duygusu öne çıkmaktadır.

Çiftçi ve Kaya (2020) yaptıkları çalışmada ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan masalların duygusal yönünü incelemişler ve ders kitabında yer alan masallarda pozitif duyguların daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir. Masallar öyküleyici metin içerisinde yer aldığından bu çalışmanın sonucu yapılan

çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Yine Kaya (2021) tarafından yapılan çalışmada Ahmet Tezcan'ın Minik Teyze öyküsünün duygusal yönü belirlenmeye çalışılmış ve araştırma sonucunda öyküdeki cümlelerin %75 oranında pozitif olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın sonucu ders kitaplarındaki öyküleyici metinlerde de pozitif duyguların ağırlıkta olması sebebiyle benzerlik göstermektedir. Kalenderoğlu ve Arslan (2017) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılmakta olan ders kitaplarındaki duygu ifadelerini incelemişlerdir. Çalışma sonucunda ders kitaplarında en fazla yer alan duyguların üzüntü, beğeni, mutluluk olduğunu tespit etmişlerdir. Türkçe ders kitaplarıyla ilgili yapılan çalışmada da negatif duygular arasında üzüntü ön plana çıkmaktadır. Ayrıca sınıf düzeylerine göre mutluluk ve beğenme duygusu da sıklıkla yer almaktadır. Bu sebeple iki çalışmanın sonuçları benzerlik göstermektedir.

Alanyazında konu ile ilgili doğrudan Türkçe ders kitaplarında yapılmış çalışmalar dışında farklı çalışmalarda bulunmaktadır. Erol (2021) yaptığı çalışmada yabancı dil öğrenenlerin yazılı anlatımlarından yararlanarak duygusal yönlerini belirlemeye çalışmıştır. Bu doğrultuda olumlu ifadelerin daha fazla yer aldığını, erkeklerin kadınlardan daha fazla olumlu ifade kullandığını, katılımcıların yaş seviyesi arttıkça olumlu ifade kullanımlarının da arttığını tespit etmiştir.

Yapılan bu çalışma ışığında şu öneriler verilebilir: 1.-4. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin duygu durumları tespit edilebilir ve sonuçları ortaokul Türkçe ders kitaplarının sonuçlarıyla karşılaştırılabilir. Farklı ülkelerin ana dili ders kitaplarında yer alan metinler duygu yönünden incelenebilir. Farklı kademelerdeki öğrencilerin Türkçe derslerine yönelik görüşleri yazılı olarak toplanıp içerdiği duygular belirlenebilir.

KAYNAKLAR

- Acheampong, F. A., Wenyu, C. and Nunoo-Mensah, H. (2020). Text-based emotion detection: Advances, challenges, and opportunities. *Engineering Reports*, 2(7), e12189.
- Akgül, E. S., Ertano, C. ve Diri, B. (2016). Twitter verileri ile duygu analizi. *Pamukkale University Journal of Engineering Sciences*, 22(2).
- Akın, B. ve Gürsoy Şimşek, U. T. (2018). Sosyal medya analitiği ile değer yaratma: duygu analizi ile geleceğe yönelim. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(3), 797-811.
- Atlı, Y. ve İlhan, N. (2021). Duygu analizi için yeni bir sözlük: NAYALex duygu sözlüğü . *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (27), 1050-1060.
- Camacho-Morles, J., Slemp, G. R., Pekrun, R., Loderer, K., Hou, H. and Oades, L. G. (2021). Activity achievement emotions and academic performance: A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 33(3), 1051-1095.
- Cetin, F. S. ve Eryiğit, G. (2018). Türkçe hedef tabanlı duygu analizi için alt görevlerin incelenmesi-hedef terim, hedef kategori ve duygu sınıfı belirleme. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 11(1), 43-56.
- Çalak, E. (2009). *Öfkeden sevgiye üç hâkim duygu*. İstanbul: Barış İlhan Yayınevi.
- Çiftçi, Ö. ve Kaya (2020). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki masalların duygusal yön analizine göre değerlendirilmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 799-822.

- Erol, S. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin yazılı anlatımları üzerine bir inceleme: duygusal yön analizi. *EKEV Akademi Dergisi*, 0(86), 483-496.
- İlhan, N. ve Sağaltıcı, D. (2020). Twitter'da duygu analizi. *Harran Üniversitesi Mühendislik Dergisi*, 5(2), 146-156.
- Kalenderoğlu, İ. ve Arslan, H. (2017). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında duygu bildiren ifadeler. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (17), 0-0.
- Kaya, M. (2020). Minik Teyze öyküsünde işlenen eğitsel değerlerin duygusal yön analizi ile belirlenmesi. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 35-43.
- Keltner, D. and Haidt, J. (1999). Social functions of emotions at four levels of analysis. *Cognition & Emotion*, 13(5), 505-521.
- Kızılkaya, Y. M. (2018). *Duygu analizi ve sosyal medya alanında uygulama.(Yayımlanmamış doktora tezi)*. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Kleres, J. (2011). Emotions and narrative analysis: A methodological approach. *Journal for the theory of social behaviour*, 41(2), 182-202.
- Mclaren, K. (2011). *Duyguların dili*. İstanbul: Butik Yayıncılık.
- MEB (2019). Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar).<http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=663> sayfasından erişilmiştir.
- Mohammad, S. M. (2016). Sentiment analysis: Detecting valence, emotions, and other affectual states from text. *In Emotion measurement* (pp. 201-237). Woodhead Publishing.
- Nandwani, P. and Verma, R. (2021). A review on sentiment analysis and emotion detection from text. *Social Network Analysis and Mining*, 11(1), 81.
- Onan, A. ve Bayar, C. (2017). Türkçe Twitter mesajlarında gizli dirichlet tahsisine dayalı duygu analizi. *Akademik Bilişim*, 8(10).
- Sailunaz, K. and Alhaji, R. (2019). Emotion and sentiment analysis from Twitter text. *Journal of Computational Science*, 36, 101003.
- Seker, S. E. (2016). Duygu naalizi (Sentimental Analysis), *YBSAnsiklopedi*, 3(3), 21-36.
- Storey, V. C. and O'Leary, D. E. (2022). Text analysis of evolving emotions and sentiments in COVID-19 Twitter communication. *Cognitive Computation*, 1-24.
- Strapparava, C., and Mihalcea, R. (2008, March). Learning to identify emotions in text. In Proceedings of the 2008 ACM symposium on Applied computing (pp. 1556-1560).
- Tarhan, N. (2021). *Duyguların psikolojisi ve duygusal zekâ*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Temur, N. ve Arslan, H. (2018). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde duygu durumu bildiren ifadelerin öğrenilme düzeyi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(3), 877-893 .
- Tokcaer, S.(2021). Türkçe metinlerde duygu analizi. *Journal of Yasar University*, 16(63), 1514-1534

- Tripathi, V., Joshi, A. and Bhattacharyya, P. (2016). Emotion analysis from text: A survey. *Center for Indian Language Technology Surveys*, 11(8), 66-69.
- Tuzcu, S. (2020). Çevrimiçi kullanıcı yorumlarının duygu analizi ile sınıflandırılması. *Eskişehir Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Bilişim Dergisi*, 1(2), 1-5.
- Türkmenoğlu, C. (2015). *Türkçe metinlerde duygu analizi* (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Türküsev, S. (2011). *Duygu kontrolü ile kişisel başarı*. İstanbul: Truva Yayınları.
- Tyng, C. M., Amin, H. U., Saad, N. M. and Malik, S. A. (2017). The Influences of Emotion on Learning and Memory, *Frontiers in Psychology*, 8:1454. Doi: 10.3389/fpsyg.2017.01454
- Yadollahi, A., Shahraki, A. G. and Zaiane, O. R. (2017). Current state of text sentiment analysis from opinion to emotion mining. *ACM Computing Surveys (CSUR)*, 50(2), 1-33.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İncelenen Türkçe Ders Kitapları

1. Çapraz Baran, Ş. ve Diren E. ((2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı*. Ankara: Anıttepe Yayıncılık.
2. Demirel, T. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı*. Ankara: Ekoyay Yayıncılık.
3. Ceylan, S., Duru, K., Erkek, G. ve Pastutmaz, M. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.
4. Erkal, H. ve Erkal, M. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı*. Ankara: Özgün Yayıncılık.
5. Akgül, A., Demirer, N., Gürcan, E., Karadaş, D., Karahan, İ. ve Uysal, A. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı*. Ankara: MEB Yayınları (1.Kitap)
6. Kır, T., Kırman, E. ve Yağız, S. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı*. Ankara: MEB Yayınları (2.Kitap)
7. Eselioğlu, H., Set, S., Yücel, A. (2019). *Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı*. Ankara: MEB Yayınları